

Landets fastleger

Deres ref.:
Vår ref.: 17/33503-1
Saksbehandler: Vegar Skau Ilseth
Dato: 07.11.2017

Fastlegers bruk av gebyrer – informasjon til landets fastleger

Vi viser til informasjon til landets fastleger i brev fra Helfo av 7.3.2016, samt HelseDirektoratets brev av 14.3.2016.

HelseDirektoratet presiserer reglene for pasientbetaling. Pasienter skal ikke betale noe annet enn fastsatte egenandeler/egenbetalinger når de skal til lege eller andre behandlere i den offentlige helsetjenesten.

Fastlegene er førstelinjen og en viktig bærebjelke i helsetjenesten, både for innbyggerne og for samfunnet. Fastlegeordningen er en del av den offentlige helsetjenesten, og de økonomiske rammebetingelsene for fastleger er fullt ut regulert i lov, forskrifter og avtaleverk.

De økonomiske vilkårene for fastleger og for avtalespesialister reguleres i statsavtalen¹(Avtalen). Avtalen er inngått mellom staten, ved Helse- og omsorgsdepartementet, Kommunenes Sentralforbund og regionale helseforetak på den ene siden, og Den norske legeforening på den andre siden.

Avtalen innebærer at finansieringen av fastleger har tre komponenter:

1. Tilskudd fra kommunen per pasient
2. Refusjon fra folketrygden
3. Egenandeler og egenbetaling fra pasienten

Dette utgjør til sammen fastlegens inntjening/omsetning.

Utgangspunktet i den offentlig finansierte helsetjenesten er at alle pasienter skal ha likeverdig tilgang og behandles likt.

Pasientens egenandeler og egenbetaling er uttømmende regulert i lov og forskrift. Som en konsekvens har ikke behandlere adgang til å pålegge pasienten andre utgifter enn hva som følger av gjeldende regelverk.

---

¹ ASA 4301 (statsavtalen) Avtale om økonomiske vilkår for allmennleger med kommunal fastlegeavtale og legespesialister med avtalepraksis

Det rettslige grunnlaget er Helse- og omsorgstjenesteloven § 11-2. Det må være hjemmel i lov eller forskrift for at kommunen skal kunne kreve betaling for helse- og omsorgstjenester de har ansvar for.

«§ 11-2. Vederlag for helse- og omsorgstjeneste

For hjelp fra kommunens helse- og omsorgstjeneste, herunder privat virksomhet som driver etter avtale med kommunen, kan kommunen kreve vederlag av pasient og bruker når dette følger av lov eller forskrift. Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om vederlag for helse- og omsorgstjenester og stille krav til at det utstedes spesifisert regning til pasienten.»

Folketrygdloven § 5-4 med tilhørende forskrifter regulerer pasienters egenandeler og egenbetaling.

Stønadsforskriften² regulerer hvilke egenandeler og hvilken egenbetaling fastleger og avtalespesialister kan kreve.

Helsedirektoratet er kjent med at pasienter påføres egenbetaling utover hva som er hjemlet i regelverket.

Et eksempel på ulovlig egenbetaling er gebyr på bruk av SMS eller Internett i kommunikasjonen med legen/legekontoret.

Det er ikke hjemmel for å kreve pasientbetaling for mottak og/eller behandling av henvendelser som nevnt ovenfor (eller tilsvarende)³. Det er uten rettslig betydning om det er behandler selv eller en tredjepart som behandler har inngått avtale med som mottar betalingen.

Helsedirektoratet gjør oppmerksom på at etter *Forskrift om fastlegeordningen i kommunene*⁴, § 21 – *Allmenne tilgjengelighetsbestemmelser*, skal legen kunne motta og vurdere alle typer henvendelser i åpningstiden sin.

Systemet for mottak av telefonhenvendelser skal innrettes slik at 80 prosent av alle henvendelser normalt besvares innen to minutter.

I tillegg skal fastlegen kunne motta timebestilling elektronisk. Med elektronisk menes her f.eks. e-post, SMS og kommunikasjon via Internett.

Vi ber om at leger og legekontor som i dag har en praksis som strider mot gjeldende regelverk legger om praksisen på en slik måte at regelverket etterlevs.

Alle landets kommuner har mottatt brev fra Helsedirektoratet, hvor de bes om å følge opp at fastlegene og fastlegekontorene ikke pålegger pasientene gebyrer i strid med gjeldende regelverk.

---

² FOR-2017-06-26-986 – Forskrift om stønad til dekning av utgifter til undersøkelse og behandling hos lege

³ Se også stønadsforskriften § 2 nr. 6.

⁴ FOR-2012-08-29-842 – Forskrift om fastlegeordning i kommunene

Vennlig hilsen

Sissel Husøy e.f.
direktør

Vegar Skau Ilseth
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

Kopi:
Den norske legeforening